

POHOD

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Masarykova 14/II. Račun pri Poštni hran. 16.160. Rokopisov ne vračamo. Telefon 21-09.

Leto VI.

Ljubljana, dne 18. septembra 1937.

Št. 34.

Dr. Tomaž G. Masaryk

Osvoboditelj,

tvorec in prvi prezident bratske čehoslovaške republike,
veliki borec in mislec

je dne 14. septembra 1937 ob pol 4. zjutraj izdihnil v Lanih svojo dušo

Bodi večna slava velikemu Slovanu, velikemu človeku!

Schauer Dolje:

Miha Vošnjak — oče slovenskega združništva

Dne 18. t. m. bo 100 letnica rojstva Mihaela Vošnjaka. Zveza slovenskih zadrug izda ob tej priliki Zadrugni zbornik, iz katerega posnemamo naslednji članek:

Pri malokaterem narodu je vršilo združništvo tako vsestransko in odločilno naloga kot ravno pri Slovencih. Običajno se je združništvo uveljavljalo kot izrazito gospodarski pokret socialno in materijalno šibkih slojev, pri nas pa je tesno povezano z našo narodno-politično zgodovino, z boji in napori za dosego narodnostnih pravic ter osamosvojitve izpod vsiljenega varuštva drugih, močnejših narodov. Razlog za tako vlogo tiči pač v razmerah, v katerih so živeli Slovenci v prejšnjem stoletju in že samo bežen pogled v tedanje politične in ustavne razmere nam razodeva ogromne težkoče, ki so jih morali Slovenci prebroditi, da so dosegli uspehe nasproti narodnim nasprotnikom.

Revolucionarno leto 1848. ni prineslo željenega uresničenja želj in zahtev zatiranih narodov, saj je takoj nato nastopila reakcijska doba: Bachov absolutizem in centralizem, in za dolgo vrsto let neusmiljeno zatrla sleherno narodno-politično akcijo. Toda enkrat javno že propagiranih idej o svobodi, enakopravnosti itd., pa niti še tako močna reakcija ni mogla zatreti, marveč so te ideje kot tleča iskra čakale le ugodnega trenutka, da kot mogočen plamen dvignejo in se razvnamejo v velik požar. Dolgo je morala ta iskra tleti skrivaj in šele v šestdesetih letih prejšnjega stoletja ji je bilo usojeno, da se vsaj razširi. Končno se je morala tudi absolutistična vlada umakniti liberalnejšemu režimu, ki je vrnil avstrijskim narodom njihove primitivne ustavne pravice.

Kmalu so dalekovidnejši voditelji spoznali, da zgolj z narodnimi manifestacijami ne bodo Slovenci dosegli uresničenja svojega političnega programa in da je zato treba v slovenskem političnem življenju poudariti tudi gospodarski moment. Gospodarske razmere so bile namreč skrajno neugodne. Slej ko prej je gospodarsko neprimerno močnejši narodni nasprotnik pridobival na terenu in več ali manj sistematično potiskal našo narodnostno mejo na severu vedno bolj in bolj proti jugu in si gradil svoj znani most do Jadrana. Skominalo ga je po slovenskem ozemlju, ki je bilo in je privlačno za sosedo ne samo radi svojih naravnih krasot, marveč v prvi vrsti radi njegove izredno važne zemljepisne lege, ki mu daje zato tudi zelo velik gospodarski pomen.

Saj to ozemlje, ki je naseljeno po Slovencih, tvori najkrajši dostop do severnega Jadrana, torej k morju, h kateremu nujno težijo vsi srednjeevropski narodi. Odtod važnost in pomembnost slovenske zemlje ter veliko zanimanje in stremiljenje drugih narodov, prido-

biti si politični, posebno pa gospodarski vpliv in oblast nad njo.

Izredno težak in celo neugoden pa je bil položaj našega kmetijskega ljudstva. Leto 1848. je sicer res prineslo posameznikom osebno svobodo ter rešilo našega kmeta podložništva, naprtilo mu je pa plaševanje odškodnine za doseženo zemljiško odvezo. Z zakonom je bilo namreč določeno, da ni treba plačati odškodnine za razveljavitev iz podložniške obveze in gosposkine pravice izvirajočih osebnih prejemkov, dočim mora kmet povrniti graščakom odškodnino za na zemljišču bremenite dajatve in pristojbine.

Znani naš kulturno-politični zgodovinar, dr. Ivan Prijatelj, je opisal tedanje gospodarske razmere takole: »To mizerijo slovenskega naroda (mišljeno je v političnem pogledu) v začetku nove ustavne dobe je dopolnjevalo še skrajno slabo materijalno stanje

ljudsta. V kosteh so mu tičale še vse slabe posledice pred kratkim minule tlačanske dobe, v kateri je bil Slovenec hlapec in gospodar njegov — Nemec. Revni kmet se je čutil po dolgi navadi še vedno privezanega na borno, skopo grudo; o podjetnosti in industriji ni bilo niti sledu. Tu, kakor v trgovini, je gospodoval še vedno tujec.«

Jasno je, da se gospodarsko odvisni človek ni mogel navduševati za narodne ideale, saj vendar ni smel nasprotovati nazoru svojega gospodarja, oziroma onega, od katerega je bil gospodarsko odvisen. Da pa nazori slednjih niso bili v skladu s slovenskim političnim programom, je pa tudi popolnoma razumljivo. Zato je akcija, ki jo je znani narodni delavec Raič formuliral z besedami: »Rešivši Slovence tvarno, rešil si ga dušno«, pa je ostala za nas življenjskega pomena in pridobivala od dne do dne več uidevnih pristašev.

Vprašanje je bilo le, kakšna oblika organizacije bi bila naprimernejša za naše razmere. To vprašanje pa je srečno rešil eden najagilnejših naših tedanjih političnih delavcev, dr. Josip Vošnjak, ko se je vrnil leta 1868. s Češkega, kjer je imel priliko spoznati in proučiti že zelo dobro delujoče združne organizacije, ustroj in delovanje čeških »založen«. Spisano in govorjeno besedo se je dr. Vošnjak zavzel za to, da bi tudi Slovenci organizirali zadruge, češ: »Ne zadostuje, ljudstvo samo buditi po veselicah, razgovorih, na taborih itd., ker navdušenost za vsako novo idejo trpi samo neki čas, kateremu treznost sledi. Obstoj je samo to, kar materijalno stanje naroda zboljša in vsakdanjim praktičnim potrebam ljudstva pomaga.«

Dobi golega navdušenja za narodne ideale je sledila doba gospodarskega pokreta. Prizadevanje dr. Vošnjaka je polagoma le obrodilo sadove kljub močnemu nasprotovanju z raznih strani. Že leta 1872. so dalekovidnejši narodni delavci ustanovili posojilnico v Ljubotmeru in prihodnje leto tudi prvo slovensko zadruge na Koroškem, in sicer pri Sv. Jakobu v Rožni dolini. Te dve posojilnici, kakor tudi ona od Moravana Jan Horaka leta 1855. v Ljubljani ustanovljena »Obrotno pomožno društvo v Ljubljani« so bili prvi slovenski denarni zavodi in so brez dvoma igrali v slovenskem narodnem preporodu odlično vlogo.

Leta 1873. je izšel novi zadrugni zakon, ki je znatno olajšal ustanavljanje zadrug. Zlasti važno za nas je bilo to, da za ustanovitev zadruge ni bilo treba nobene oblastvene odobritve kot dotlej za denarne zavode, ki so jih ustanovili v obliki društev. S tem je bila odstranjena ena glavnih ovir, saj je bila taka oblastvena odobritev popolnoma odvisna od dobre ali slabe volje odločujočih upravnih faktorjev, ki so bili vse prej kot slovenskim težnjam naklonjeni, radi česar tudi ni čudno, da je bila odločitev tolikokrat neugodna.

Dasi so bili torej formelni pogoji za ustanavljanje zadrug po uveljavitvi zadrugnega zakona zelo povoljni, vendar pri nas ni prišlo do živahnejšega zadrugnega gibanja. Manjkalo je pač sistematičnega dela na zadrugnem polju, pogrešali smo delavca, ki bi se ves posvetil združništvu, a ne samo delu in provcitu ene same zadruge, marveč da bi vodil celokupno slovensko zadrugno gibanje. Tak požrtvovalen in idealen propagator zadrugne misli je postal Mihael Vošnjak.

Mihael Vošnjak je bil rojen dne 18. septembra 1837 v Šoštanju, malem mestu v slovenjgraškem okraju na slovenskem Štajerskem. Po dovršeni tehniki je vstopil v železniško službo. Služboval je kot inženir na raznih zelo odgovornih mestih. Že leta 1879. je stopil radi bolehnosti v pokoj ter se naselil v Celju. Ni mu bilo pa usojeno, da bi v miru

Romanje članov N. O. na Oplenac

Govor na grobu blagopokojnega Viteškega Kralja Alesandra I. na Oplenju dne 5. septembra 1937 — povodom poklonitve NO Dravske banovine, ki ga je imel mestni župnik Janko Barle, podpredsednik NO.

Bratje in sestre!

Stojimo na svetem kraju. Pod to mrzlo, kamenito skalo (ploščo) počiva nekdanj tako plantee in vendar tako mehko ljubeče srce našega Viteškega Kralja Ujedinitelja in velikega državnika naše mlade, od nas vseh tako ljubljene države Jugoslavije, Aleksandra I.

Zdi se mi, da duh naših velikih slovenskih apostolov sv. Cirila in Metoda napolnjuje te svete prostore: saj sniva tu svoj večni, blaženi sanj nju najboljši učenec, naš blagopokojni Kralj-mučenik.

Ko je bil sv. Ciril na smrtni postelji, je prosil vsemogočnega in dobrega nebeskega Očeta: »Oče, za eno Te prosim. Daj, da bodo slovenski narodi edini v ljubezni med seboj in do Tebe. Le tako bodo močni in nepremagljivi proti vsem sovražnikom.«

To oporoko svetniškega apostola slovanskih narodov je v svojem življenju do smrti zvesto izpolnjeval naš nepozabni, od nas vseh tako srčno ljubljani kralj in zato je moral umreti mučeniške smrti. Osvražen od vseh neprijateljev, polnih besne zavisti, na znotraj srečne, a na zunaj močne, silne Jugoslavije, je padla dragocena kraljevska žrtev. Toda kri, ki je vrela iz kraljevega, junaškega — a za nas vse — očetovskega srca, je postala seme, ki je rodilo in rodi milijone in milijone Njemu in Njegovim idealom zvestih in neustrašenih sinov in hčera, ki bodo budno izpolnjevali Njegovo kraljevsko oporoko: »Čuvajte Jugoslavijo!«

Mi pa, otroci njegove ljubezni in očetovske skrbi, prisegamo pri svetem spominu nanj, ki počiva tu pred nami: »Zvesti hočemo ostati Tvojim idealom. Seme ljubezni in pravice, miru in slege, bomo neustrašeno sejali po lep, širni zemlji Jugoslovenov, da tako ustvarimo na znotraj zadovoljno, srečno, polno božjega blagoslova, — a na zunaj močno, od vseh spoštovano, milo nam Jugoslavijo. Le tako naj skoraj prevzame pod svoje žezlo, kot dragoceno dediščino svojega velikega in slavnega Očeta, naš mladi, od nas vseh tako udano ljubljani kralj Peter II. Karadjordjević.

Bog čuj našo prisego in izpolni naše vroče želje!

Sedaj pa, bratje in sestre, prosim za dvo-minutni molk, za tiho molitev. Molimo za mir in blaženi pokoj duši našega blagopokojnega Kralja, za srečno in dolgo vladanje mlademu Kralju Petru II.: za blagor naše Jugoslavije: za dvig, moč in edinstvo Slovanov.

Nastala je grobna tišina. Slišali so se le globoki, zatajeni vzdih bridke žalosti. V solzah so se topila srca udanih sinov in hčera. Zastopnik vestfalskih Slovencev so položili venec na grob in gorela je 10 kg težka, simbolično okrašena sveča, ki jo je poklonila in prižgala NO. Gdč. Klešnikova pa je, na posebno prijazno privoljenje in povabilo varuha groba, položila sopek dišečih svežih cvetic iz nagelnov, rožmarina, vrtnic in roženkavta, ki jih je prinesla s seboj iz Ljubljane.

Spomin na te trenutke ostane vsem neizbrisen.

in brezdelju užival svoj zaslužen pokoj. Želja, da bi po svojih najboljših močeh pomagal svojim rojakom pri delu za gospodarsko osamosvojitve, ga je napotila, da se je ves posvetil združnemu delu.

Ko je Miha Vošnjak po svoji nastavitvi v Celju proučil naš tedanji gospodarski položaj, se je lotil dela popolnoma po načrtu, ker je kot gospodarsko dobro naobražen človek vedel, da le tako delo prinaša sadove.

Najprej je smatral za neobhodno potrebno, da se v narodnem središču slovenske Štajerske ustanovi močan naroden zavod, s pomočjo katerega bo zasnoval svoje nadaljnje delo za osamosvojitve Slovencev na kreditnem polju. Po velikem trudu in požrtvovalnem delu se mu je posrečilo ustanoviti posojilnico v Celju, saj so ustanovitvi posojilnice nasprotovale celo oblastva, ki so smatrala, da morata kapital in inteligenca ostati tudi v bodoče nemška.

Miha Vošnjak je nato pomagal organizirati v raznih krajih posojilnice, tako v Mariboru, Ptuj in drugod. Te posojilnice je organiziral na podlagi pravil, ki jih je sam sestavil po vzoru Schulze-Delitschea. Značilnost njegovih pravil je, da je vpoštoval tudi narodni moment. Vpeljal je dvoje vrst deležev, glavne in poslovne. Glavni deleži imajo glasovalno pravico in se obrestujejo, poslovni pogrešajo prve in druge. Prvi so bili razmeroma visoki in so prišli v roke imovitejšim in v narodnem oziru priznanim brezpogojno zanesljivim veljakom, drugi so bili pa nizki, da je na ta način omogočen pristop tudi manj premožnim osebam. S to delitvijo deležev je Miha Vošnjak dosegel, da so celjska posojilnica in tudi vse druge zadruge, ki so vpeljale ta sistem, ostale trdno v narodnih rokah in se ni mogel vtihotapiti vanje v narodnem oziru mlačen ali celo sovražen element, ki bi obzrusešil glavni namen posojilnice oziroma zadrug t. j. gospodarsko osamosvojitve našega življa iz rok narodnega neprijatelja.

V dveh letih Vošnjakovega delovanja je zrastle že lepo število zadrug. Te je leta 1883. povabil Miha Vošnjak na sestanek, na katerem se je na njegovo pobudo ustanovila združna matica, Zveza slovenskih posojilnic v Celju.

Polagoma, toda vstrajno je Miha Vošnjak zasledoval svoj cilj, storiti močno in na znotraj kolikor mogoče krepko povezano centralno organizacijo in preko nje izgraditi do potankosti razpredeno slovensko posojilništvo. Po večletnem požrtvovalnem delu je s svojo idejo uspel. Zveza je postala iz prvotne več ali manj zgolj informacijske organizacije nepogrešljiva centrala, ki je delala na poglobitvi združnega dela v vseh smereh in postala tudi revizijska zveza.

Leta 1905. je Miha Vošnjak rešil tudi pereče vprašanje denarne centralne na ta način, da je ustanovil novo osrednjo zadrugo, Zadržno zvezo v Celju, ki je bila instruktorska, revizijska in denarna centrala za vse včlanjene zadruge.

Posebno važnost je Miha Vošnjak polagal na tisk. Že leta 1884. je ustanovil svoj združni list »Zadruga«, ki je s presledkom izhajal do leta 1930., ko se je Zadržna zveza v Celju dejansko fuzionirala z Zvezo slovenskih zadrug v Ljubljani.

Razen tega je Miha Vošnjak ustanovil lastno tiskarno v Celju, »Zadržno tiskarno« in s tem osamosvojil Zvezo in njene članice tudi glede tiskarne.

Jasno se očituje tendenca Mihe Vošnjaka, da se morajo Slovenci osamosvojiti v vseh gospodarskih panogah. Saj so čisto bili sklepi, pa tudi doseženi uspehi Zveze takega značaja, da so vplivali na celotno naše gospodarstvo; kot n. pr. uspešen boj posojilnic za slovensko besediščno menic, zadolžnice itd., za slovensko uradovanje po državnih in deželnih uradih. Podcenjevanje seveda tudi ni tihega, toda velikega dela Mihe Vošnjaka in njegovih sodelavcev pri ustvaritvi slovenske knjigovodske in administrativne terminologije.

Kot vsak javen delavec tudi Miha Vošnjak ni ušel kritiki, ki je bila včasih stvarna, dostikrat pa posledica osebnih in političnih nesporazumov. Toda stvarni prigovori nikakor ne morejo v taki meri zmanjšati pomembnosti pionirskega dela Mihe Vošnjaka za naše združništvo, da bi mu ne priznali s hvaležnostjo častnega naziva: *očeta slovenskega združništva*.

Otroški vozički najnovejših modelov. Šivalni stroji, pogrešljivi, Dvokolesa, motorji, tricikli

najceneje pri
„TRIBUNA“
F. BATJEL

Ljubljana, Karlovska c. 4
Maribor, Aleksandrova 26

Nekaj o slovnici in jeziku

(Fran Samec: Slovenski stavek ali jezikovni pouk v ljudski šoli. Samozaložba. Sveti Marko pri Ptuj. 1937.)

Kdor je bil kdaj pri sprejemnem izpitu na neki srednji šoli, je imel priliko videti in slišati vso zmedenost, ki vlada na naši ljudski šoli glede jezikovnega pouka. Svoj čas te zmedenosti ni bilo, a s tem nočem reči, da sem za one stare metode, po katerih smo se učili mi, dati moram priznati, da smo se precej naučili. Bil je vsaj nekak red. Zdaj je že glede terminov taka zmeda, da se komaj spoznaš. Osebkova beseda, predmet, določilo, dopolnilo itd., itd. Naenkrat dobiš pred tablo učenjaka, ki ti zna analizirati tako preciznostjo, da ne veš, ali bi obžudoval onega, ki je mladega kandidata pripravljaj na izpit, ali bi se jezil nad njim, ker je otroško glavo naučil s tako nepotrebno učenostjo. Tik nato pa nastopi drug kandidat s prav primitivnimi pojmi o slovnici in stavku in prav tako izdela, saj so zahteve pri sprejemnem izpitu tako skromne, da je to res le formalna stvar (kar nikakor ni v korist niti srednji šoli, niti mladini, ker je nenadajena mladina uničila uspehe srednje šole in znižala njeno vrednost).

Bilo bi torej glede tega želeti na ljudski šoli več enotnosti, pa tudi več preprostosti in naravnosti. Verjetno pouk slovnice v ljudski šoli ni prijetna zadeva in naravno je, da so pristajali reformnih smeri prišli na misel, da je ta zadeva sploh nepotrebna češ, tudi brez tistega analiziranja se dajo doseči prav lepi uspehi v spisu. Naš pisatelj je nasprotnega mnenja in je v svojem »Slovenskem stavku« podal snov, kakor si jo on predstavlja. Glede teh stvari pa se opaža pri otrocih tako različna nadarjenost kakor pri matematiki. Dočim nekateri prav uživajo, ko prodirajo v stavbo stavka, se drugi pri tem dolgočasijo. Isto je pri vzgojiteljih. Pa se bo reklo: če matematika ni za vse enako zanimiva, s tem še ni rečeno, da se je ni treba učiti in da je nepotrebna. Res je tako! Zato ostane pri vsem samo še vprašanje: kako? Moj odgovor je: miselno in smiselno, ne formalno in ubijalno. Ne premalo, ne preveč! Skušnja uči, da je treba v novi šoli začeti z vsem iznova. (Svoj čas je bila latinščina tista čarobna kuhinja, kjer se je vsak šele slovnice naučil. Ne le latinske, tudi slovenske. In tudi jezika in stavka. In še marsičesa. Zato srednja šola danes ni več kar je bila, ker nima — podlage. In bi bilo prav, da bi se ta podlaga — ne le za šolo ampak tudi za življenje — zopet vpeljala.) Pisatelj, ki je šolski upravitelj, nam je podal svoja navodila po izkušnjah in treznem premisleku. Nam se zde njegove za-

hteve celo nekoliko visoke in nelahko dosegljive. V tem oziru se nam zdi važnejši praktični uspeh t. j. predvsem obvladanje jezika v govoru in pismu.

Seveda je vse to odvisno od šole, učencev in od učiteljev. Kdor zna — temu je vse lahko. Kdor ne zna — ta ne bo nikogar ničesar naučil. Za vaško šolo je dovolj, če otroci obvladajo jezik v pismu in besedi brez velikih slovniških učenosti, (ki pa tudi niso tako težke, da bi jih pravi vzgojitelj ne znal na lep način otrokom razložiti, za kar služi kot zgled knjiga g. Sameca), za trške in mestne šole pa moramo zahtevati nekaj več, ne preveč, a vse tako, da je pouk živ in življenjski, ne mrtev in papirnat. Ta del pouka je važen zato, ker je tu središče miselnega razvoja, vzgoja človeka, ki misli in sklepa.

Dandanes doživljamo razne nove eksperimente pri pouku narodnega jezika. Le spomnimo se na novo predpisano sklanjatev z gorenjskimi naglasi, ki so bili dolenskim in notranjskim otrokom tuji. Vaje v pravilni izgovorjavi, ki so bile včasih nenaravne. Zraven pa še očitek, da se po naših šolah uči več srbohrvaščine, kakor slovenščine! Prezgornje vaje v cirilici itd. V vsem tem je treba napraviti red. Sine ira et studio. Prišli smo tako daleč, da je bila slovenščina v prvih razredih srednje šole — najtežji predmet. Z raznimi sekaturami so mladini materni jezik priskrtili. To ne more biti namen nobenega pravega pouka. Zato je to važno vprašanje nacionalne vzgoje in šole.

10. X. 1937

vsi na odkritje spominske plošče blagopokojnemu Kralju Aleksandru I. Uedinitelju, ki bo odkrita na procelju narodne šole v Domžalah

V oceno smo dobili

Dr. Rado Kušej: Zakonsko pravo v predhodnem načrtu državlanskega zakona za kraljevino Jugoslavijo.

Dr. Srečko Goljar: Kmetška zaščita. (Drugi zvezek »Pravnega svetovalca« založbe »Umetniška propaganda«.

»Naj bo konec klanja, da ne pride kri tudi nad vaše otroke!«

Knjigi se vidi, da jo je pisal velik umetnik in mislec. Slovenski prevod, ki ga je oskrbel Cene Vapotnik, je veren in dober. Pozna se mu, da se je prevajalec uživel v pisateljevo dušo in podal njegovo delo verno in točno. Knjiga je izšla v rednem programu založbe »Evalita«, ki obsega med drugimi še Lewisov roman »Mantrap« v prevodu Vladimira Levstika, Jarčev prevod Lawrenceove mojstrske novele »Žena je odjezdila« in prelepi ljubzenski roman A. Güthlerjeve: »Dušica Rožmarija« (Svernica in njen norec) v prevodu Borisa Rihteršiča. Ves letni program stane broširan Din 100.—, vezan v platno pa Din 60.— več. Knjiga »Peter in Lučka« stane sama Din 30.—, v platno vezana pa Din 60.—.

Naročniki revije »Priatelj« dobe knjigo za polovično ceno. Naroča se pri založbi »Evalita«, Ljubljana, Dalmatinova 8.

Naše geslo je: »Svoji k svojim«

tici, što se najbolje vidi iz sve jačeg slabljenja klerikalizma na slovenačkom selu. Svakako će taj proces ubrzati mladja, demokratski zadojena slovenačka seljačka inteligencija, koja će, kako autor misli, posvetiti mnogo više pažnje seljaštvu nego što je to dosada praktikivano.

Članak g. Rakočevića se pored objektivnog izlaganja stvari, podkrepljenog mnogim statistikama, odlikuje i ljubavlju prema slovenačkom seljaku na što nismo dosada bili naviknuti od raznih povremeni i često puta netačno i neobjektivno pisanih članaka o slovenačkim pitanjima, naročito o slovenačkom selu. Usled toga moramo priznati da g. Rakočević u tom pogledu čini izuzetak i mi samo želimo da tako nastavi i dalje.

Prejeli smo

Od Središnjega ureda za osiguranje radnika primili smo na uvrštenje sledeće saopštenje:

Usled toga što Zakon o penzionom osiguranju službenika (nameštenika) još nije protetnut na celu državu, to službenici izvan područja bivše Slovenije i Dalmacije potpadaju pod obavezu osiguranja za slučaj iznemoglosti, starosti i smrti po Zakonu o osiguranju radnika, koje osiguranje počevši od 1. septembra 1937 provodi Središnji ured za osiguranje radnika preko svojih mesnih organa, u koliko nisu osigurani kod Penzionog zavoda za službenike u Ljubljani bilo obavezno (apotekarski saradnici i pomorski službenici) bilo neobavezno po § 36 Zakona o penzioniranom osiguranju službenika osigurani, bilo dobrovoljnim produženjem osiguranja u smislu § 33 Zakona o penzionom osiguranju službenika. Ovo važi sve dotle, dok i u ovim delovima države ne bude provedeno obavezno penziono osiguranje službenika, odnosno dok pojedini poslodavci za svoje službenike ne sprovedu neobavezno penziono osiguranje po § 36 Zakona o penzionom osiguranju.

ranju. Osiguranje na veća davanja po §-u 89 Zakona o penzionom osiguranju službenika samo ne oslobađa od obaveze osiguranja za slučaj iznemoglosti, starosti i smrti po Zakonu o osiguranju radnika. Istotako ne oslobađa od te obaveze članstvo u penzionim fondovima pojedinih preduzeća.

Prinos za iznemoglost, starost i smrt uplaćen za ta lica kod Središnjeg ureda odnosno njegovih mesnih organa predavati će se nadležnom Penzionom zavodu, kad koje god od tih lica koje postane obavezno na penziono osiguranje stekne kod Penzionog zavoda, pravo na ličnu ili porodičnu rentu (penziju); ako pak takova lica ne bi još stekla pravo na rentu kod penzionog zavoda, kad iznemognu ili umru, imaće pravo na rentu od Središnjeg ureda za osiguranje radnika pod uslovima i po propisima Zakona o osiguranju radnika.

Prema tome prinosi uplaćeni kod Središnjeg ureda za osiguranje radnika za osiguranje u iznemoglosti, starosti i smrti davaće u svakom slučaju pravo na rentu ili povećanje rente pod uslovima Ministarske Naredbe bilo u penzionom osiguranju bilo kod Središnjeg ureda za osiguranje radnika.